terawa nooga mulle südamesse, ma arwan kui wäriſemiſt kõiges kehas olema tundnud, nõnda et jalad al kipuſiwad wäſima. Ehk küll mõned mehe ſilmas piſaraid häbiks arwawad, ſiiski ei wõinud ma parata, waid pidin ſel ſilmapilgul kibedaſt nutma. Minu meeleſt näitas, kui lahutaks praegune piire üle astumine mind igaweſt omalt maalt ja omaſt rahwaſt. Tagaſi waadates ſeiſis kaugemal metſa taga Waſtſelinna kirik oma kena torniga, kui tahaks jumalaga jättes mulle ütelda: „ära unusta mind ja õpetuſt, mis minu sülest olid kaswanud! Nii kaua kui sina neid meeles ja südames kannad, saab Jumal sul teel saatjaks olema.“ — Kui mulle hiljemine muretundiſt tuli, siis tuletasin kiriku kuju ja neid sõnu meele, mistäbi igakord kergituſt leidsin. Kaua aega seisin sellepoolt kahe wahel ja ei teadnud, wis parem wõinud olla: kas teie heldet annet waeta wõtta, ehk oma tuju taga ajada? Need kahtlasteſt mõtteſt segatud pääwad seisawad nüüd selja taga, minu südame tunnistus ütleb mulle, sa oled õiglaſe mehe kohuſt täitnud ja tõrkumata koormat wedanud, mis taewane Isa sinu peale oli pannud. Tõtelikult tunnistates, ei tohi ma praeguſt seisuſt milgi wiisil koormaks nimetada; kui esimeſtel pääwadel õpimine mõnekorra raskeks kippus minema ja põllutööl kangeks läinud liikmeid nõnda ei oskanud parnutada, kuda taheti ja ettenäidati, siis andis õpetajate lahkus ja kannatlik meel jälle troosti, seſt et üks hea isa lahkemalt oma last ei wõiks õpetada, kuida meid õpetati: kus suusõna aiuuke sundija oli! Ei topdud keppi ega witsa rooska ial nähtawale; niisama wähe nähti käega ehk rusikaga müstamist. Mõne nädala pärast oli ammet meil kõigil enamist selge. Kui ennelõunat wäeteenistuse õpimine lõpenud ja kaks kunni kolm tundi puhkamise aega antud, siis kutsub üks wana underupser meid jälle eneſe juure kokku ja juhatab teraſematele Wenekeele lugemiſe ja kirjutamiſe teed, nõnda et, kes õpetuſt soowib nõuda, seda igawiisi wõib saada. Tulewal nädalal oodetakſe üht kindrali seie, kes meie oſawuſt peab läbikatſuma ja seda mööda aru tegema, kuhu teeniſtuſse igaüht siis pannakſe, kas maa

ehk merewäele. Sellepärast ei anna ma täna teile weel oma adressi, seſt et meie wiibimine siin paigas enam pikemalt ei kesta, aga nii pea kui sinna saan, kuhu kaugemat seismiſe paika antakſe, luban teile sedamaid kirja sõnumid läkitada.

„Mis ma teile nimetamata ei tohi jätta, on Wenerahwa lahkus, misga meid külades ja talu peredes igal pool kui wana tutawaid wasta wõetakſe, kus meile aeglikult asu paika juhtub. Iga peremees jagab lahkel näul wõõraga, mis Jumal temale sõõma laua peale õnnistanud, ega nähta siin kuskil paha nägu ja wiltu molke, kuida paraku! sagedaſt meie maal sünnib. Endiſel kehwuſe päiwil wõis mõnes kohas kasina jõu pärast wõõras majaline pererahwale raskuſt teha, aga täna pääwal elab meie Eestirahwas enamist igal pool nõnda, et seſt tugu ei wõi pidada, kas üks suu rohkem ehk wähem leemewaagnal istub. Igakord, kui wõõras pererahwas mind lahkelt wasta wõttawad, tuleb mul õnsa ema sõna meele, mis ta ükskord ütles, kui ühe näljatſe teekäiale süüa oli annud. Ma wõisin sel ajal seitsme ehk kaheksa aastane poiſi jõmmikas olla, ſiiski seisab mul lugu nii selgeſt meeles, kui oleks eile waſt juhtunud. Ühel pääwal astus üks rändaja hantwärgi sel meie tuppa, palus alandlikult palukeſe leiba, rääkides, kuda temal eile hommikuſt saadik toidu einekeſt suhu ei olla saanud. Eit läks kambri, tõi sealt kannika leiba ja wõinappi lauale, palus nii kaua eſtmeſeks nälja kustutuſeks wõtta, kui lõune roog walmis saab. Wõõras sõi hiljemine meiega lõunat ja andis eit temale teele minnes leiwapalukeſe ja natuke wõid kaasa. Mees tänas piſarſilmil hea tegemiſe eeſt. Isa näitas ema heldusse üle natuke meelt pahandama ja ütles: „Kas arwad meil mõisniku waranduſt olema, et kõiki hulguſte hunts-hantſakaid tahad sööta!“ Ema kostis: „Ega ſe piſuke and meid ommetegi waeſeks ei tee! Waata, meil on üks poeg kaswamas, kes teab, kes ükskord temale tühja kõhtu saab täitma.“ — Igal lahkel wastawõtmiſel tulewad mulle ema sõnad meele ja näitab minu arwates, kui oleks ema heategu seda õnne mulle walmistanud.